

12.6.2003

PSA- 2002- R-2-53

Varkauden kaupunki
PL 208
78201 Varkaus

Viite

Asia Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta koskien jätteenkäsittelytoimintoja Leppävirran kunnassa sijaitsevalla Riikinnevan jätteenkäsittelyalueella

Varkauden kaupunki on toimittanut **7.3.2003** Pohjois-Savon ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisen arviointiohjelman Riikinnevan jätelaitoksen kehittämisestä / laajentamisesta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeessa, koska kyseessä on osin ongelmajätteiden käsittelylaitos ja alueelle kaavaillaan rakennettavan uusi kaatopaikka, jonne voidaan sijoittaa jätettä vuosittain enemmän kuin **50 000** tonnia.

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan (Varkauden kaupunki) laatima suunnitelma siitä, mitä vaihtoehtoja hankkeelle arviointimenettelyssä on tarkoitus tutkia, kuinka ympäristövaikutukset arvioidaan ja miten osallistuminen ja tiedottaminen arviointimenettelyssä toteutetaan.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettyjä käsitteitä on selvennetty liitteessä 1.

HANKKEESTA VASTAAVA

Hankkeesta vastaa Varkauden kaupunki.

LÄHTÖKOHDAT

Jätehuolto on Varkauden seudulla järjestetty kuuden kunnan (Heinävesi, Joroinen, Jäppilä, Kangaslampi, Leppävirta ja Varkaus) yhteistyönä. Käytännössä jätteenkäsittelystä vastaa Varkauden kaupunki Leppävirran kunnan alueella sijaitsevalla Riikinnevan jätteenkäsittelyalueella edellä mainittujen kuntien kanssa tekemän sopimuksen mukaisesti. Varkauden Seudun Jätehuolto joutuu hakemaan ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisen ympäristöluvan vuoden 2004 loppuun mennessä, vaikei toiminnoissa tapahtuisikaan muutoksia.

Stora Enso Oyj:llä on oma kaatopaikka Pukkikankaalla, jonne on sijoitettu Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtailta syntyviä prosessijätteitä. Stora Enso Oyj:n Pukkikankaan kaatopaikalla on voimassa oleva ympäristölupa. Toiminnan jatkuminen vuoden 2004 jälkeen vaatii uuden ympäristöluvan.

Varkauden seudun jätehuolto ja Tieliikelaitos ovat tehneet yhteistoimintasopimuksen pilaantuneiden maiden käsittelytoimintojen sijoittamisesta Riikinnevan jätelaitoksen alueella, jonka alueella Varkauden kaupungilla on voimassa oleva ympäristölupa pilaantuneiden maiden loppusijoitusalueelle. Ympäristöluvan mukaisesti loppusijoitusalueelle voidaan sijoittaa tavanomaiseksi jätteeksi luokiteltuja pilaantuneita maa-aineksia. Tieliikelaitos on tehdyt sopimuksen mukaan alueella toiminnanharjoittajana.

HANKE JA SEN PERUSTELUT

Varkauden Seudun Jätehuollon ja Tieliikelaitoksen tarkoituksena on laajentaa Riikinnevan alueella pilaantuneiden maa-ainesten käsittelyä koskemaan myös ongelmajätteiksi luokiteltaviin pilaantuneisiin maa-aineksiin ja muuhun pilaantuneiden maiden käsittelyyn sekä laajentaa toimintaa alueella koskemaan myös teollisuuden sivutuotteiden varastointia.

Koska Varkauden seudun yhdyskuntajätehuollon ja teollisuuden jätehuollon toiminnot vaativat lähivuosina uudet ympäristöluvut, on hankkeessa tarkoitus myös jätehuollon kehittämisen vuoksi tarkastella myös teollisuuden jätteiden sijoittumista Riikinnevan alueelle.

Toteutettavaksi aiotussa pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksessa tarkoitus varautua seuraaviin pilaantuneiden maiden käsittelymenetelmiin ja vuosittaisiin määriin, joiden mukaisesti ympäristövaikutukset arvioidaan:

- Sementti- ja bitumistabilointi, 25 000 t/a
- Terminen desorptio, 20 000 t/a
- Alipainekäsittely, 5 000 t/a
- Uudet hyväksyttävät puhdistustekniikat, joita tekniikan kehittyessä otetaan käyttöön

Yhdyskunta- ja teollisuuden jätteiden ympäristövaikutukset arvioidaan seuraaville jätemäärille:

- Yhdyskuntajäte
 - Sekalainen loppusijoitettava yhdyskuntajäte 15 000 t/a
 - Rakennusjäte 5 000 t/a
- Erityisjäte 1 000 t/a
- Kotitalouksien ongelmajäte 200 t/a
- Hyötyjätteet 5 000 t/a
- Teollisuusjätteet Varkaudesta
 - Loppusijoitettavat 15 000 t/a
 - Hyödynnettävät jätteet 35 000 t/a
- Välivarastoitavat muualta tuotavat teollisuuden sivutuotteet 10 000 t/a
- Ylijäämämaat 20 000 t/a

TUTKITTAVAT VAIHTOEHDOT

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kolmea eri vaihtoehtoa:

Toimintojen osittainen lakkauttaminen, Vaihtoehto 0

Riikinnevan jätekeskuksella ei toteuteta uusia hankkeita. Nykyiset toiminnot jatkavat olemassa olevien ja uusittavien ympäristölupien turvin mukaan lukien tavanomaiseksi jätteiksi luokiteltavien pilaantuneiden maiden loppusijoitus. Kaatopaikka suljetaan tällöin vii-

meistään vuonna 2007, koska nykyinen kaatopaikka ei täytä valtioneuvoston päätöksen kaatopaikoista (861/1997, muutos 1049/1999) mukaisia kaatopaikoilta vaadittavia pohjarakennevaatimuksia.

Uudet teollisuuden- ja ongelmajätteen alueet ja toiminnot, Vaihtoehto 1

Riikinnevan kaatopaikan käytettävissä oleva ja suunniteltu täyttötilavuus käytetään kokonaan hyväksi erityisluvalla. Tällainen erityislupa voidaan myöntää vain mikäli kaatopaikan pohjarakenteet eivät täytä valtioneuvoston mukaisia pohjarakennevaatimuksia ja terveys- ja ympäristövaikutusten kokonaisarvioinnin perusteella voidaan luotettavasti osoittaa, että kaatopaikasta ja jätteiden sijoittamisesta sinne ei pitkänkään ajan kuluessa voi aiheutua terveys- tai ympäristöhaittaa tai maaperän tai pohjaveden pilaantumista. Lisäksi Riikinnevalle ryhdytään käsittelemään ja sijoittamaan teollisuusjätteitä sekä myös ongelmajätteiksi luokiteltavia pilaantuneita maa-aineksia.

Uudet yhdyskunta-, teollisuus- ja ongelmajätteiden alueet ja toiminnot, Vaihtoehto 2

Nykyisin käytössä oleva yhdyskuntajätteen kaatopaikka suljetaan viimeistään 2007 ja otetaan käyttöön uusi yhdyskuntajätteen loppusijoitusalue ja ryhdytään käsittelemään ja sijoittamaan teollisuusjätteitä sekä ongelmajätteiksi luokiteltavia pilaantuneita maa-aineksia.

LIITTYMINEN MUIHIN HANKKEISIIN JA SUUNNITELMIIN

Riikinnevalle perustettavaksi aiottu pilaantuneiden maiden käsittelykeskus on osa Tieliikelaitoksen pilaantuneiden maiden käsittelykeskusten verkostoa, joka kattaa 5 –10 käsittelypaikkaa ympäri Suomea. Tieliikelaitos on tehnyt markkinaselvityksen, jonka perusteella käsittelykeskusten sijoituspaikat on valittu. Lisäksi Tieliikelaitos on pitänyt edellytyksenä, että alueet ovat maaperältään ja perustamisolosuhteiltaan pysyvät, ympäristö ei ole luonnontilaista ja erityisen arvokasta, kunnallistekniikka on lähellä ja kulkuyhteydet alueelle ovat hyvät. Lähin vastaavia toimintoja ja palveluja tarjoava käsittelykeskus tulisi suunnitelmien mukaan Pohjois-Savon maakunnan alueelle Iisalmen seudulle Peltomäen jätteenkäsittelykeskuksen alueelle, jossa myös on tällä hetkellä vireillä ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Tarkistettu valtakunnallinen jätesuunnitelma on hyväksytty valtioneuvostossa 14.8.2002. Suunnitelma on voimassa vuoden 2005 loppuun asti. Pohjois-Savon alueellinen jätesuunnitelma on päivitetty vastaamaan valtakunnallisia tavoitteita.

Alueellinen jätesuunnitelma on luonteeltaan ohjeellinen. Se on tarkoitettu ohjaamaan alueellista jätehuollon kehittymistä esimerkiksi alueellisten jätteen käsittelypaikkojen perustamisessa ja sijoittamisessa.

Pohjois-Savon alueellisessa jätesuunnitelmassa on esitetty Varkauden seudun jätehuollolle seuraavia toimenpiteitä ja periaatteita:

- Riikinnevalle jatkaa toimintaansa alueellinen jätekeskus, jonka yhtenä osana on jätteiden loppusijoitusta varten tavanomaisen jätteen kaatopaikka.
- Vuoden 2005 loppuun mennessä Varkauden seudulla toimii pilaantuneiden maiden käsittelypaikka.

Maakuntavaltuuston 10.6.2002 hyväksymässä Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmassa vuoteen 2020 on todettu, että Pohjois-Savossa toimii kolme yhdyskuntajätteen kaatopaikkaa, joista yksi sijaitsee Varkauden seudulla Riikinnevan alueella.

Metsäteollisuuden jätteiden osalta on tehty ja on tekeillä useita rakennus- ja ympäristökelpoisuuteen liittyviä selvityksiä, joiden tuloksia käytetään tässä arvioinnissa hyväksi.

ARVIOINTIOHJELMAN LIITTYMINEN MUIDEN LAKIEN MUKAISIIN MENNETELYIHIN

Käsittelykeskuksen alueelle tulevat toiminnot tarvitsevat toiminnalleen ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisen ympäristöluvan lupaviranomaiselta, eli Pohjois-Savon ympäristökeskukselta. Lupaviranomainen ei voi kuitenkaan myöntää lupaa toiminnalle, ennen kuin ympäristövaikutusten arvioinnista on käytettävissä arviointiohjelma ja nyt annettavan lausunnon mukaisesti tehty arviointiselostus.

Alueelle tulevat rakennukset tarvitsevat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisen rakennusluvan Leppävirran kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta.

Jätevesien johtaminen viemäriverkostoon vaatii sopimuksen Varkauden kaupungin vesi- ja viemärilaitoksen kanssa, koska alueella syntyvät jätevedet johdetaan Varkauden kaupungin jäteveden puhdistamolle Akonniemeen.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Pohjois-Savon ympäristökeskus on yhteysviranomaisen ominaisuudessa kuuluttanut ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Heinäveden, Joroisten, Jäppilän, Kangaslammin ja Leppävirran kuntien sekä Varkauden kaupungin ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ilmoitustauluilla 6.5.2003 – 6.6.2003. Kuulutus on julkaistu Varkauden Lehti nimisessä lehdessä 3.5.2003. Arviointiohjelma on nähtävillä arviointimenettelyn ajan Heinäveden, Joroisten, Jäppilän, Kangaslammin ja Leppävirran kunnanvirastoissa sekä Varkauden teknisessä virastossa ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksessa.

Arviointiohjelmasta on pyydetty lausuntoja ja mielipiteitä 6.6.2003 mennessä Pohjois-Savon ympäristökeskukselle.

Varkauden kaupunki järjesti hanketta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan yleisötilaisuuden 6.5.2003 Varkauden kaupungin virastotalolla.

Hankkeelle on perustettu ohjausryhmä, johon kuuluvat Varkauden kaupungin, Leppävirran kunnan, Stora Enso Oyj:n, Tieliikelaitoksen, Pohjois-Savon Liiton ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen edustajat sekä ympäristövaikutusten arviointia laativan konsultin edustajat. Hankkeella on lisäksi seurantaryhmä, johon kuuluvat Heinäveden, Joroisten, Jäppilän, Kangaslammin ja Leppävirran kuntien edustajat sekä edustajat Metsähallituksesta, Varkauden luonnonystävistä, Ruokojärven osakaskunnasta ja Pohjois-Savon Luonnonsuojelu- piiristä.

Hankkeesta on omat internet-sivustot, jotka löytyvät Leppävirran kunnan ja Varkauden kaupungin sivuilta (www.leppavirta.fi ja www.varkaus.fi).

ARVIOINTIOHJELMASTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Pohjois-Savon ympäristökeskukselle toimitettiin hankkeesta 4 lausuntoa. Pohjois-Savon ympäristökeskus toimittaa kopion kaikista annetuista lausunnoista hankkeesta vastaavalle Varkauden kaupungille tämän lausunnon liitteinä.

Arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeinen sisältö oli seuraava:

Pohjois-Savon liitto toteaa lausunnossaan, että Riikinnevan jätteenkäsittelyalueen maakäyttöä koskevassa luvussa on erheellisesti käytetty virheellistä merkintää. Varkauden seutukaavassa merkintä on ET, yhdyskuntateknisen huollon alue, kaatopaikka.

Pohjois-Savon liitto toteaa, että käsittelykeskuksen toiminta-alue on tarkasteltu yleispiirteisesti, jonka vuoksi toiminta-alue tulisi täsmentää arviointiselostuksessa siten, että sen perusteella on edellytyksiä arvioida pilaantuneiden maiden käsittelytarvetta Kuopion seudulla maakuntakaavan laadintaa varten.

Itä-Suomen lääninhallitus, sosiaali- ja terveysosasto toteaa, että arviointiohjelmasta ei ilmene, tuodaanko pilaantuneita maita käsiteltäväksi myös jätehuoltoalueen ulkopuolelta.

Vaikutusalueiden rajaaminen joko 500 m:iin tai 2 km:iin on liian pieni kun arvioidaan ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia. Tämän vuoksi vaikutusalueen rajaaminen on määriteltävä tarkemmin. Lisäksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi käyttää asiantuntijoina sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoita, eikä määrittelemättömiä asiantuntijoita, kuten sen nyt arviointiohjelmassa on esitetty.

Lääninhallitus esittää, että vuorovaikutusten lisäämiseksi myös asukkaiden haastattelemista tulisi käyttää hyväksi arvioinnissa.

Arviointiohjelmassa tulisi selvittää, haittaako jätekeskukselle tapahtuva liikennöinti asukkaiden ja erityisryhmien kuten koululaisten liikkumista sekä arvioida kuljetusreittien välittömässä läheisyydessä oleville asunnoille mahdollisesti aiheutuvia haju-, melu- ja pölyhaittoja.

Erityistilanteista, kuten tulipalo, tulva, onnettomuudet jne., johtuvat terveysvaikutukset tulisi sisällyttää vaikutusten arviointiin.

Lääninhallituksen mielestä arvioinnissa käytettävät menetelmät on kuvattu epäselvästi. Arvioinnissa käytettävät menetelmät tulisi olla sellaisia, että ne antavat mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja että asiantuntijoita käytetään täydentämään ja tulkitsemaan saatua mielipidettä.

Savo-Karjalan tiepiiri toteaa lausunnossaan, että liikenteen meluvaikutusten arvioinnissa käytetään sellaista laskentaohjelmaa, joka ottaa huomioon maastomuodot ja heijastavat pinnat. Lisäksi jätteiden kuljetusten aiheuttamat vaikutukset tienvarsien roskaantumiseen ja näiden haittojen vähentämiskeinot tulisi ottaa osaksi ympäristövaikutusten arviointia.

Pohjois-Savon TE-keskuksella ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Leppävirran rakennus- ja ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Varkauden kaupunginhallitus toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiohjelma ottaa riittävällä laajuudella ja tarkkuudella huomioon eri vaihtoehtojen mahdolliset ympäristövaikutukset ja luo riittävät edellytykset asukkaiden ja muiden asianosaisten osallistumiselle.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa

ja päätöksenteossa ja samalla erityisesti lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja heidän vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksiaan.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma ja esitys siitä, mitä tarvittavia selvityksiä hankkeesta vastaavalla on tarkoitus laatia ja kerätä varsinaisen arviointiselostuksen laatimista varten ja kuinka hankkeesta vastaava aikoo järjestää itse arviointimenettelyn.

Pohjois-Savon ympäristökeskus esittää ottaen huomioon myös arviointiohjelmasta saadut lausunnot ja mielipiteet seuraavat arviointiohjelman tarkennus- ja lisäselvitystarpeet:

Pohjois-Savon ympäristökeskus katsoo, että Riikinnevan jätekeskusta ja sen kehittämistä koskeva arviointiohjelma on sisällöltään pääosin riittävä sekä havainnollinen sekä siinä on pyritty avoimesti kytkemään ympäristövaikutusten arviointi hankkeen varsinaiseen päätöksentekoon siten, että ympäristövaikutusten arvioinnista saatuja tuloksia käytetään hyväksi hankkeen jatkosuunnittelussa ja alueen toimintojen kehittämisessä. Erityisen hyvänä ympäristökeskus pitää sitä, että alueella toimiva teollisuus on lähtenyt avoimesti mukaan tarkastelemaan eri vaihtoehtoja alueellisesti parhaimman jätehuoltoratkaisun löytämiseksi.

Tavoitteena on, että nyt tehtävä ympäristövaikutusten arviointi palvelee pitkän aikavälin jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua Varkauden seudulla. Samalla tämä antaa mahdollisuuden tarkastella eri osakokonaisuuksista aiheutuvia vaikutuksia kokonaisuutena.

Arviointi tulee tehdä asiantuntevasti ja niin ymmärrettävästi, että kansalaiset pystyvät muodostamaan siitä selkeän käsityksen, millaisia ympäristövaikutuksia syntyy jos hanke toteutuu koko laajuudessaan.

Arviointityössä on kiinnitettävä huomiota olemassa olevaan lainsäädäntöön sekä tarkasteltava toimintoja riittävän kattavasti näköpiirissä olevat lainsäädännön muutokset huomioiden.

Maankäytön suunnittelun osalta Riikinnevan jätteenkäsittelyalueen kehitystä on tarkasteltu ja ohjattu esimerkiksi seutukaavoituksella ja jätteenkäsittelyä alueella valtakunnallisella ja alueellisella jätesuunnitelmalla. Sekä kaavoitus että jätesuunnitelma on antanut mahdollisuuden ohjata alueelle alueellista pilaantuneiden maiden käsittelylaitos, vaikkakin lopullisen ratkaisun käsittelypaikan rakentamisesta tekee aina varsinainen toiminnanharjoittaja omien tarve- ja markkinaselvitystensä perusteella.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa on esitetty toimenpiteitä, jolla kaatopaikoille sijoitettavasta yhdyskuntajätteen biohajoavasta ja orgaanisesta osuudesta saataisiin pois 80 % vuoteen 2010 mennessä. Esimerkiksi näitä jätteiden määränvähentämistavoitteita ei ole riittävästi huomioitu arviointiohjelmassa ja täten niitä on tarkennettava arviointiselostuksessa.

Arviointiohjelmasta ei löydy mainintaa, kuinka vaihtoehdon 0 mukaiset vaikutukset kaikilta osin arvioidaan. Arviointiohjelmassa on tältä osin keskitytty vain Riikinnevan alueella tapahtuviin vaikutuksiin, vaikka vaikutuksia syntyy myös laajemmalle alueelle. Tällainen vaikutus voi olla esimerkiksi tien varsien roskaantuminen, jos Riikinnevalle jätteiden vastaanotto loppuu vuonna 2007. Vaihtoehdon 0 mukaiset vaikutukset on arvioitava tämän vuoksi tarkemmin arviointiselostuksessa.

Arviointiselostuksessa on tarkasteltava riittävässä laajuudessa myös hyötyjätteen ja varastoalueen ympäristövaikutukset.

Arviointiohjelmassa esitetty aikataulu voi olla liian tiukka ja saattaa täten vaikeuttaa luotettavien selvitysten ja tietojen saantia arviointia varten.

Tiedot hankkeesta ja sen sijainnista

Arviointiohjelmassa olevassa kartassa on kerrottu eri toimintoja sijoittumisesta alueelle, mutta toimintojen tarkempia sijoitteluja alueelle ei ole esitetty. Tällainen, vähintäänkin yleissuunnitelmatasoinen, suunnitelma eri toimintojen sijoittelusta ja eri toimintojen vaatimista vesienkeräysjärjestelmistä on esitettävä arviointiselostuksessa.

Lisäksi lähtötilanteen selventämiseksi tulisi lisätä selkeä kartta, josta käy ilmi olemassa oleva asutus, virkistysalueet, uimarannat, ulkoilureitit, koulut, päiväkodit jne.

Arviointiohjelmassa on kerrottu millaisia teollisuuden sivutuotteita alueella aiotaan sijoittaa ja mikä on niiden määrä. Maininnat teollisuuden jätteiden laadusta ja tarkemmasta kuvauksen jätteiden ominaisuuksista on tarpeen selvittää arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa on viitattu teollisuuden jätteiden yhteydessä jätteiden hyötykäyttö tutkimuksista ja jätteiden tuotteistamisesta. Arviointiselostuksessa on kerrottava tarkemmin em. tutkimuksista ja tuotteistamisesta. Vähintäänkin viittaukset tutkimusraportteihin tulee esittää arviointiselostuksessa.

Lisäksi arviointiselostuksessa on tarkennettava mitä pilaantuneita maamassoja käsitellään ja mitä loppusijoitetaan alueelle ja kuinka paljon näitä loppusijoitettavia massoja arvioidaan olevan sekä mikä on pilaantuneiden maiden loppusijoitusalueen kokonaiskapasiteetti.

Kaatopaikalle sijoitettavasta erityisjätteestä ja sen ominaisuuksista tulee kertoa tarkemmin arviointiselostuksessa.

Tiedottaminen ja kansalaisten osallistuminen

Suunnitelma ja siihen liittyvä osallistumisen järjestäminen on kuvattu arviointiohjelmassa riittävällä tavalla ja selkeästi.

Hankkeen toteuttamisvaihtoehdot

Hankkeen toteuttamisvaihtoehtojen voidaan katsoa olevan riittävät, vaikka eri käsittelytavoista ja –menetelmistä voitaisiinkin rakentaa monia muitakin vaihtoehtoja. Nyt valitut vaihtoehdot eroavat ympäristövaikutuksiltaan ennakkoon arvioiden toisistaan merkittävästi vaikutusmekanismeiltaan ja –tavoiltaan, joten niiden perusteella voidaan ennakkoon arvioiden saada selvyys erityyppisistä ympäristövaikutuksista.

Vaihtoehdon 1 mukainen ratkaisu saattaa olla epärealistinen, koska nykyisen jätetäytön pohjarakenteet eivät täytä valtioneuvoston päätöksen mukaisia vaatimuksia. Samaisen päätöksen mukaan viranomaisella on tosin mahdollisuus myöntää lievennyksiä kaatopaikkarakenteisiin terveys- ja ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella, kuten arviointiohjelmassa on esitettykin. Tällainen ”erityislupa” ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, vaikka nyt tehtävässä arvioinnissa saadut tulokset antaisivat siihen mahdollisuuden, vaan asia tarkastellaan aina erikseen lupakäsittelyssä. Jatkosuunnittelussa tällaisen ”erityisluvan” mukaisen kehityssuunnan valitseminen ja sen mukaisesti tapahtuvien suunnitteluratkaisujen tekeminen voi olla turhan aikaista ja johtaa turhiin investointeihin.

Hankkeen edellyttämät luvat

Hankkeen edellyttämien lupien kuvaamisen yhteydessä olisi syytä kertoa perusteellisemmin, miten hankkeen suunnittelu ja toteuttaminen tulee etenemään sekä missä ja miten vaikutuspiirissä olevia ihmisiä tullaan tällöin kuulemaan.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Tieliikelaitoksella on aikomus rakentaa pilaantuneiden maiden käsittelypaikka myös Iisalmen Peltomäkeen. Nyt Riikinnevalle aiotun pilaantuneiden maiden käsittelypaikan toiminta-alue menee osin päällekkäin Peltomäen tulevan laitoksen kanssa, joten toiminnanharjoittajan tulisi tarkastella näiden laitosten todellista tarvetta ja mahdollisten muiden tarvittavien laitosten tarpeellisuutta Pohjois-Savon alueella siltä osin kun em. tiedot eivät ole liikesalaisuuden piirissä.

Vaikutusalueen rajaus

Vaikutusalueiden rajaukset on esitetty pääosin riittävän tarkasti. Aluerajaukset varsinkin lähialueiden osalta, esimerkiksi pöly- ja melu vaikutusten osalta, tulisi kuitenkin tehdä tarkemmin ja täsmällisemmin.

0-vaihtoehdon vaikutukset tulee arvioida ja kiinnittää erityistä huomiota kunnostamatta jäävien pilaantuneiden alueiden aiheuttamaan vaikutukseen. Tällöin vaikutusalue on ohjelmassa esitettyä laajempi eli koko laitoksen toiminta-alue. Lisäksi 0-vaihtoehdossa tulisi arviointiselostuksessa tarkastella millaiset mahdollisuudet muilla jätteenkäsittelypaikoilla olisi ottaa vastaan Varkauden seudulta syntyvät jätteet ja kuinka niiden kapasiteetti tulisi riittämään.

Kaiken kaikkiaan vaikutusalueiden rajaukset taloudellisten- ja sosiaalisten vaikutusten osalta kaipaavat täsmennystä, koska nämä vaikutukset ulottuvat laajemmalle ja syvemmin kuin arviointiohjelmassa on esitetty.

Luonnonolot ja maisema

Arviointiselostuksessa on selvennettävä, millä tarkkuudella, minkä tekijöiden osalta ja millä alueelta selvitykset ja arviointi on tehty.

Luontoa ja maisemaa koskevat seikat tulee selvittää riittävän yksityiskohtaisesti vaikutusten arvioinnin kannalta sekä välittömältä vaikutusalueelta (alueet, jolla tekijät suunnitelman toteutumisen myötä joko tuhoutuvat kokonaan tai muutosvaikutukset ovat huomattavat/merkittävät) että välillisten vaikutusten alueelta.

Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että luontoa ja maisemaa koskevat selvitykset ovat riittävän kattavat, monipuoliset ja luotettavat sekä sisällöllisesti että alueellisesti, jotta niiden pohjalta hankkeen toteutumisen vaikutukset eri vaihtoehtojen osalta ovat arvioitavissa.

Maaperä, pohjavedet ja vesistö

Arviointiselostuksessa on esitettävä tarkemmin tiedot alueen luonnollisen maaperän ominaisuuksista, kuten rakeisuus, veden läpäisevyys, kantavuus jne., jotta niiden perusteella voidaan arvioida alueen soveltuvuutta kaatopaikka-alueeksi.

Kallioperän seismiset tutkimusten tekemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja varmistettava, että seismiset linjat ovat tehty siten, että niiden perusteella saadaan luotettava kuva alueen maapeitteiden paksuudesta ja eri maalajeista sekä kallioperän rikkoutuneisuudesta.

Aluerakenne ja maankäyttö

Arviointiselostuksessa on esitettävä selkeästi ja ymmärrettävästi, mitä vaikutuksia lähialueiden ihmisten maankäyttöön hankkeen toteuttamisella on.

Varkauden seutukaavassa Riikinnevan jätteenkäsittelyalue on merkitty merkinnällä ET, yhdyskuntateknisen huollon alue, kaatopaikka. Tämä virheellisyys on korjattava arviointiselostuksessa.

Arviointiselostuksessa on esitettävä selkeästi sekä sanallisesti että kuvin alueen maankäytön suunnittelutilanne: seutukaava, yleiskaava ja rakennuskaava (nykyisin asemakaava) sekä se, mikä kaava milläkin alueella on voimassa. Lisäksi arviointiohjelmassa on detailjakaavojen lääninhallituksen vahvistuspäivämäärä on väärä. Oikea vahvistuspäivämäärä on 21.12.1994.

Melu ja päästöt

Melu- ja pölyvaikutusten arvioinnissa käytettävien menetelmien tulee olla sellaisia, että niiden perusteella saadut tulokset ovat luotettavia. Lisäksi polttolaitoksesta syntyvän pölyn vaikutusten arviointi tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Arviointiselostuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lähialueiden asukkaille aiheutuviin melu- ja pölyvaikutusten arvioimiseen ja tulosten selkeään ja ymmärrettävään esittämiseen.

Pilaantuneiden maiden käsittelyalueelta ja loppusijoitusalueelta syntyvät jätevedet voivat poiketa normaalista yhdyskuntajätevedestä merkittävästi, joten niiden laatuarviot on esitettävä tarkemmin arviointiselostuksessa, jotta voidaan arvioida niiden vaikutusta jätevedenpuhdistamon toimintaan. Arvioinnissa tulee käyttää vastaavan tyyppisiltä käsittelypaikoilta syntyvien jätevesien laatutietoja, mikäli sellaisia on saatavilla.

Jätteenpolttoasetus on huomioitava arviointiselostuksessa, koska osa alueelle tuotavista pilaantuneista maa-aineksista on tarkoitus käsitellä polttolaitoksella, jonka toiminta tulee olla jätteenpolttoasetuksen mukaista.

Sosiaaliset vaikutukset

Sosiaalisten vaikutusten arviointia lähialueella asuvien ihmisten osalta tulee täydentää esim. haastattelemalla henkilökohtaisesti näitä ihmisiä.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten tarkastelu on esitetty arviointiohjelmassa puutteellisesti. Vaikutukset työllisyyteen rakentamisen aikana ja laitoksen toiminnan aikana tulee liittää elinkeinotoimintaan kohdistuvien vaikutusten tarkasteluun.

Samoin taloudellisten vaikutusten tarkastelu esimerkiksi teollisuuden osalta sekä vaihtoehdossa 0 pilaantuneiden kohteiden kunnostamatta jääminen tai kunnostusten viivästyemisestä aiheutuvat taloudelliset tarkastelut puuttuvat arviointiohjelmasta.

Haittojen torjunta ja lieventäminen sekä onnettomuuksiin varautuminen

Rakentamisen aikaisten haittojen torjuntaan tulee kiinnittää huomiota jatkosuunnittelun yhteydessä.

Arviointiselostuksessa on esitettävä riittävässä määrin, kuinka alueella varaudutaan mahdollisten onnettomuuksien estämiseen ja kuinka mahdollisten onnettomuuksien yhteydessä toimitaan.

Kaatopaikoilla eri haittaeläinten vaikutukset lähialueiden ihmisten viihtyvyyteen koetaan usein haittatekijänä. Tämän vuoksi arviointiselostuksessa on tarkasteltava haittaeläinten ja erityisesti lintuparviin asuinvihtyvyyteen liittyvien vaikutusten arviointiin sekä niiden torjuntamahdollisuuksiin.

Epävarmuustekijät

Koska kyseessä on toiminta, jonka laajuutta ei voida etukäteen tarkkaan arvioida, niin ympäristövaikutusten arviointiin liittyvät epävarmuustekijät ja niistä mahdollisesti aiheutuvien riskien toteutuminen tulee tarkastella arviointiselostuksessa.

Arviointiselostuksessa on tuotava esille ymmärrettävästi arvioinnissa käytetyt menetelmät ja mihin oletuksiin, laskelmiin jne. tarkastelu on perustunut.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehtojen vertailun on kerrottu kappaleessa 8 perustuvan hankkeelle annettaviin ympäristötavoitteisiin, jotka määritellään lähtötietojen keräämisen jälkeen kesäkuussa 2003. Nämä ympäristötavoitteet olisi tullut esittää jo arviointiohjelmassa, jotta kansalaisilla olisi ollut mahdollisuus ottaa kantaa niihin. Näiden ympäristötavoitteiden asettamiseen tuleekin kiinnittää erityistä huomiota ja määritellä ne niin, että ne vastaavat kestävä kehityksen mukaisia tavoitteita.

Arvojen merkittävyys olisi myös syytä olla tarkemmin esitetty jo arviointiohjelmassa, joten ne tulee esittää selkeästi ja ymmärrettävästi arviointiselostuksessa.

Vaikutusten seuranta

Vaikutusten seurantaohjelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota pohja- ja pintaveden laatuun ja määrään sekä niihin pienvesiin, mukaan lukien luonnonpurkaumat, joiden veden laatua ja määrää on tarkoitus seurata. Samoin pilaantuneiden maiden käsittelyalueelta ja väliavarastokentiltä tulevien likaisten vesien seuranta tulee esittää seurantaohjelmassa.

Melunsuojauksen, pölyvaikutusten ja roskaantumisen estämisen toimivuuden seurantamenetelmät tulee myös esittää seurantaohjelmassa.

ARVIOINTIOHJELMAN JA YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on nähtävillä arviointiohjelman kanssa arviointimenettelyn ajan 16.6.2003 alkaen Heinäveden, Joroisten, Jäppilän, Kangaslammin ja Leppävirran kunnanvirastoissa ja Varkauden teknisessä virastossa ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksessa niiden aukioloaikoina.

JAKELU JA MAKSUT

Varkauden kaupunki, PL 208, 78201 Varkaus

Yhteysviranomaisen lausunnosta peritään ympäristöministeriön asetuksen alueellisten ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (1415 / 01) mukainen maksu.

Maksu on 3 400 €

Johtaja

Markku Henttonen

Ympäristöinsinööri

Jorma Lappalainen

Liitteet: Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettäviä käsitteitä
Kopiot annetuista lausunnoista ja mielipiteistä (hankkeesta vastaavalle)

TIEDOKSI: Erillisen jakelun mukaan
Suomen ympäristökeskus (ja 2 kpl arviointiohjelmia)

Liite yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamaan lausuntoon koskien Riikinnevan jättenkäsittelyalueen kehittämistä / laajentamista, 12.6.2003

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) tarkoituksena on varmistaa, että ympäristövaikutukset selvitetään riittäväällä tarkkuudella merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien hankkeiden suunnittelussa ja että ne kirjataan tulevien päätöksenteon pohjaksi. Ympäristövaikutusten arviointi ei siis ole itsessään päätös, eikä siinä oteta kantaan hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien haittojen korvaamisen haitankärsijälle, eikä siinä myöskään oteta kantaa suoraanaisesti yksittäisiin yksityiskohtiin. Korvaus yms. vaateet käsitellään hankkeen jatkosuunnittelun ja päätöksen teon yhteydessä, kuten esim. vesilain tai tielain mukaisessa käsittelyssä. YVA-menettelyn tavoitteena on myös lisätä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa suunnitteluun.

YVA-menettely jakautuu kahteen vaiheeseen, arviointiohjelman ja arviointiselostusvaiheeseen. Arviointimenettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa kerrotaan mm., mitä vaihtoehtoja ja vaikutuksia suunnittelun aikana selvitetään. Ohjelman jälkeen laadittava ympäristövaikutusten arviointiselostus sisältää mm. vaihtoehtojen vaikutukset sekä haittojen ehkäisy- ja rajoittamistoimet.

Yhteysviranomainen kuuluttaa arviointiohjelman ja arviointiselostuksen vireilläolosta, kerää mielipiteet ja lausunnot ja laatii niiden pohjalta oman lausuntonsa asiakirjojen riittävydestä. Kansalaisilla, viranomaisilla ja muilla tahoilla on YVA-menettelyssä mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoaikoina sisältöön selvitettävien vaihtoehtojen ja ympäristövaikutusten osalta.

Seuraavassa on kerrottu lyhyesti niitä käsitteitä ja termistöä, jota yleensä käytetään ympäristön vaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisessa arviointimenettelyssä:

Ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja/tai välillisiä vaikutuksia, jotka kohdistuvat mm.:

- Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- Maaperään, vesiin, ilmaan ja ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- Yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- Luonnonvarojen hyödyntämiseen
- Edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa arvioidaan ja selvitetään hankkeiden aiheuttamia ympäristövaikutuksia ja kuullaan niitä, joiden oloihin ja etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Arviointimenettely alkaa hankkeesta vastaavan esitettyä arviointiohjelman ja päättyy yhteysviranomaisen antamaan lausuntoon arviointiselostuksella.

Hankkeesta vastaavalla tarkoitetaan sitä toiminnanharjoittajaa, joka on vastuussa toiminnan suunnittelusta tai toteuttamisesta.

Yhteysviranomaisella tarkoitetaan asetuksella säädettyä viranomaista, joka huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään asianmukaisesti. Yhteysviranomainen kokoaa annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteenvedon ja liittää sen hankkeesta vastaavalle antamaansa lausuntoon. Yhteysviranomainen on aina asetuksen mukaan alueellinen ympäristökeskus.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla tarkoitetaan hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa kuinka he aikovat arvioida hankkeesta aiheutuvat vaikutukset, mitä selvityksiä heillä on tarkoitus tehdä arvioinnin pohjaksi sekä kuinka he aikovat järjestää ihmisten kuulemisen ja osallistumisen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksella tarkoitetaan asiakirjaa, jossa hankkeesta vastaava esittää tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista, hankkeen aiheuttamista vaikutuksista sekä esittää haittojen vähentämiseksi tekemiään ratkaisuja. Arviointiselostusta laatiessaan hankkeesta vastaava ottaa huomioon yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon.

Osallistumisella tarkoitetaan sitä vuorovaikutusta ja keskustelua, jota käydään hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten sekä hanke- tai vaikutusalueella asuvien välillä.